

<https://doi.org/10.62837/2025.10.93>

b/m.PƏRVANƏ AĞAZADƏ MÜZƏFFƏR

*Azərbaycan Dillər Universiteti
ORCID:0009 -0009-2034-6512:*

ABŞ PREZİDENTİ DONALD TRAMPIN QƏLƏBƏ VƏ İNAQURASIYA NİTQLƏRİNİN FUNKSIONAL VƏ LİNGVİSTİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Xülasə

Məqalədə Donald Trampın inaquراسiya nitqində istifadə etdiyi üslubi vasitələrin auditoriya üzərindəki təsiri ətraflı şəkildə təhlil edilir. D.Trampın nitqində, ən çox istifadə etdiyi üslubi vasitələr arasında təkrarlamalar və sintaktik paralelizm diqqət çəkir. Bu vasitələr, D.Trampın amerikalıların ənənəvi dəyərlərinə və düşüncə tərzinə uyğun ideyaları ön plana çıxarmasına xidmət edir.

Nitqdə istifadə edilən leksik vasitələr vasitəsilə D.Tramp keçmişin siyasi kursunu mənfi şəkildə təqdim edərək, özünün və gələcəkdəki siyasətinin müsbət tərəflərini vurğulamağa çalışır. Bu üsul, onun auditoriya ilə əlaqə qurmasında və ona təsir etməsində mühüm rol oynayır. Nitqin ümumi strukturu da Trampın məqsədini yerinə yetirməsinə kömək edir: keçmiş dövrlərin səhvlərini tənqid edərək, müsbət dəyişiklikləri və gələcəkdəki uğurları təklif edir.

Bundan əlavə, təhlildə, D.Trampın nitqində siyasi dilin təsirli istifadəsi, həmçinin siyasi korrektdən imtina etməsi və "hər şeyi öz adı ilə adlandırma" prinsipini tətbiq etməsi də vurğulanır. Bu, onun özünəməxsus üslubunun və auditoriya ilə münasibətlərinin daha da güclənməsinə səbəb olur. Bu yanaşma, onun fərqli, sərbəst və bəzən mübahisəli dilinin tərəfdarları və tənqidçiləri arasında qızgın müzakirələrə səbəb olur.

Nəticə olaraq, D. Trampın nitqi ilə bağlı təhlil göstərir ki, nitqdə istifadə olunan üslubi vasitələr və lingvistik elementlər onun siyasətini auditoriyaya təqdim etmə, həmçinin müsbət təsir yaratma məqsədinə xidmət edir. Bu vasitələr həm də onun öz imicini və siyasi liderlik qabiliyyətini nümayiş etdirmək üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Açar sözlər: leksik xüsusiyyətlər, qələbə nitqi, inaquراسiya nitqi, üslubi vasitələr, dəyərlərin verballaşdırılması

Giriş

Sosial psixologiyada şəxsiyyətin iki növ özünü təqdim etməsi qeyd edilir: səmimi və manipulyativ. Səmimi özünü təqdim etmə halında, insan öz fikirlərini və hisslərini təbii şəkildə ifadə edir, bu zaman cəmiyyətin fikri onun üçün əhəmiyyət daşıyır və buna görə də nəzərə alınmır. Manipulyativ özünü təqdim etmə isə, insanın davranışlarını və ünsiyyətini cəmiyyətin gözləntilərinə uyğun olaraq qurmasıdır, yəni o, başqalarının gözləntilərinə cavab vermək məqsədilə özünü təqdim edir.

İnaqurasiya nitqi prezidentin diqqətlə hazırladığı və spontan reaksiyalar tələb etməyən bir ictimai çıxışdır. Bu nitqin məqsədi auditoriyaya müəyyən təsir göstərməkdir, buna görə də burada manipulyativ özünü təqdim etmə növü nəzərə alınır. M.R. Bityanova manipulyativ özünü təqdim etməni belə izah edir: insanın özü haqqında müsbət təsir yaratmaq üçün şüurlu şəkildə həm sözlü, həm də sözsüz vasitələrdən istifadə etməsi. Bu vasitələrə rənglər, geyim üslubu, aksesuarlar, addımlar, jestlər, mimika və digər davranışlar daxildir [9, s.76].

İnaqurasiya nitqində ABŞ-ın hazırkı prezidenti D. Trampın 20 yanvar 2017-ci ildə söylədiyi çıxışında, o, B. Obamanın inaqurasiya nitqi ilə müqayisədə həcmi baxımından xeyli kiçik bir nitq təqdim etmişdir. P.S. Akinina bu nitqdə altı kommunikativ mikrorolu təhlil edir ki, bunlar da siyasətçinin müsbət obrazını yaratmağa yönəlmişdir, halbuki bu obrazın realda gerçəkləşməsi hər zaman mümkün olmaya da bilər. Buna görə də, burada söhbət siyasi xadimin portretindən yox, onun imicindən gedir. P.S. Akinina vurğulayır ki, prezidentin hər bir mikrorolu müəyyən bir yaş qrupunun seçiciləri ilə bağlıdır, çünki dəyərlər və ideologiyalar çox vaxt ünsiyyətin iştirakçılarının yaşından birbaşa asılı olur [7, s.275]. Cədvəl 1-də D. Trampın inaqurasiya nitqindəki kommunikativ mikrorolları təqdim olunub.

Hər bir seçilmiş mikrorol D. Trampın gələcək prezident kimi müsbət imicinin formalaşmasına xidmət edir. Məsələn, ABŞ tarixində xalqın roluna diqqət yetirərək, D.Tramp vurğulayır ki, məhz amerika xalqı ölkədəki hakimiyyətin sahibidir. Bütün amerika xalqının taleyinə cavabdeh olduğunu qəbul edərək, D. Tramp prezidentlik dövrünü firavanlıq dövrü kimi təsvir edir və yalnız müsbət mənada olan sözlərdən (*to flourish, wealth, to prosper*) istifadə edir. Bu sözlər, onun əvvəlki prezidentliyinin hakimiyyəti dövründə mənfi nəticələri ilə qarşı-qarşıya qoyulur – "*the people did not share in its wealth, the jobs left, and the factories closed*" [1] (*xalq onun zənginliyindən faydalanmadı, iş yerləri itirildi və fabriklər bağlandı*).

D. Tramp, özünü mübarizənin tərəfdarı kimi təqdim edərək, özünü ruhən güclü, hər zaman hər hansı bir ədalətsizliklə mübarizə aparmağa hazır olan və bütün kəskin sosial məsələləri dərhal həll etməyə qadir bir insan kimi təqdim edir. O, eyni zamanda dövlət aparatının səhvlərini düzəltmək və xarici siyasət təhlükələrini önləmək, lazım gəldikdə bununla məşğul olan bir şəxs kimi özünü göstərir. Tramp, ölkədə həlli vacib olan bir çox problemlərin olduğunu vurğulayır. Yeni dövlət başçısına xas olan islahatçı mikrorolu D. Trampın nitqində müsbət mənalı sözlərlə (*welfare - rifah, rebuilding - yenidən qurma, labor - iş, reinforce - gücləndirmək*) ifadə olunur. Patriotizm mikrorolu hər bir amerikalı, xüsusən də prezident üçün çox vacibdir, çünki patriotizm konsepti yüksək manipulyativ-ideoloji potensiala malikdir. İnaqurasiya nitqində istifadə olunan "*patriotism*" (*patriotizm*), "*striving*" (*çalışmaq*), "*nation*" (*xalq*) sözləri bu dəyər konseptinin dil vasitələridir. Dini mövzuya toxunmaq da, prezidentin ABŞ lideri kimi müsbət imicinin yaradılmasında effektiv üsullardan biridir, çünki amerikalılar özlərini çox dindar bir millət hesab edirlər.

Cədvəl 1

D. Trampın inaqurasiya nitqindəki kommunikativ mikrorollar

<i>Mikrorol</i>	<i>Mənbə (İngilis dilində)</i>	<i>Tərcümə</i>
1. Elected representative (Seçki ilə təyin olunan şəxs)	We are transferring power from Washington, D.C. and giving it back to you, the American People	Biz hakimiyyəti Vaşinqtondan alırıq və onu sizə, amerikan xalqına geri veririk.
2. Responsible official (Məsul şəxs)	Washington flourished – but the people did not share in its wealth; Politicians prospered – but the jobs left, and the factories closed.	Vaşinqton inkişaf edirdi, amma xalq onun zənginliklərindən istifadə etmirdi; siyasətçilər irəliləyirdi, amma iş yerləri itirilirdi və fabriklər bağlanırdı.
3. Fighter (Mübarizə aparan şəxs)	The crime and gangs and drugs that have stolen too many lives and robbed our country of so much unrealized potential; This American carnage stops right here and stops right now.	Cinayətkarlığın artması, bandalar və narkotiklər çoxlu insan həyatlarına son qoydu və ölkəmizi bir çox imkanlardan məhrum etdi; bu qırğın dayandırılacaq və dərhal burada və indi dayandırılacaq.
4. Reformer (İslahatçı)	We will get our people off of welfare and back to work – rebuilding our country with American hands and American labor; We will reinforce old alliances and form new ones.	Bizim sayəməzdə xalqımız işsizlik müavinətinə möhtac olmayacaq və işə qayıdacaq – biz ölkəmizi amerikalıların əlləri və əməyi ilə yenidən quracağıq; biz köhnə ittifaqları gücləndirəcək və yeni ittifaqlar yaradacağıq.
5. Patriot (Vətənpərvər)	When you open your heart to patriotism, there is no room for prejudice; In America, we understand that a nation is only living as long as it is striving.	Sizin ürəkləriniz vətənpərvərliyə yönəlsə, o zaman heç bir qərəzə yer yoxdur; Amerikada biz anlayırıq ki, bir millət yalnız öz məqsədləri uğrunda mübarizə apardığı zaman inkişaf edir.

6. Pietist (dindar adam)	The Bible tells us, «how good and pleasant it is when God's people live together in unity».	Müqəddəs Kitab bizə deyir: “Allahın xalqının sülh və harmoniya içində yaşaması necə də yaxşı və xoşdur”.
--------------------------	---	--

D. Trampın inaqurasiya nitqində həmçinin beş tematik-ideoloji tendensiya vurğulanır: 1) demokratiyanın bərpası; 2) ABŞ-da problemlər (daxili siyasət); 3) xarici siyasət; 4) bərabərlik mövzusu; 5) Amerikanın gələcəyi, bunlar Cədvəl 2-də təqdim edilmişdir [8, s.32].

Cədvəl 2

Donald Trampın Inaqurasiya Nitqində Tematik və İdeoloji Tendensiyalar

<i>Mikrorol</i>	<i>Mənbə (İngilis dilində)</i>	<i>Tərcümə</i>
1. Demokratiyanın bərpası	That all changes – starting right here, and right now, because this moment is your moment: it belongs to you; This is your day. This is your celebration.	Hər şey dəyişəcək – düz burada və indi, çünki bu an – sizin anınızdır, o sizə məxsusdur; bu sizin gününüzdür. Bu sizin bayramınızdır.
2. ABŞ-da problemlər (daxili siyasət)	Mothers and children trapped in poverty in our inner cities; rusted-out factories scattered like tombstones across the landscape of our nation; an education system, flush with cash, but which leaves our young and beautiful students deprived of knowledge.	Analar uşaqları ilə birlikdə kasıblığın tələsinə düşüblər; paslanmış zavodlar ölkəmizin ərazisində qəbir daşları kimi yayılıb; təhsil sistemi çox pul aparır, amma gənc və gözəl tələbələrimizə lazımlı bilikləri vermir.
3. Xarici siyasət	From this moment on, it's going to be America First.	Bu andan etibarən Amerika həmişə birinci olacaq.
4. Bərabərlik mövzusu	When America is united, America is totally unstoppable	Amerika birləşəndə, heç kim Amerikanı dayandıra bilməz.
5. Amerikanın gələcəyi	And, Yes, Together, We Will Make America Great Again. We will bring	Bəli, birlikdə Amerikanı yenidən böyük edəcəyik. Biz iş yerlərimizi geri

	back our jobs; We will bring back our wealth.	qaytaracağıq. rifahımızı qaytaracağıq.	Biz geri
--	---	--	----------

D. Trampın inaqurasiya nitqinin mövzusunun və konseptlərinin xüsusiyyətləri digər amerikalı prezidentlərin inaqurasiya nitqləri ilə müqayisədə özünü aydın şəkildə göstərir. K. Şpetni, D. Trampın nitqini 1961-ci il inaqurasiya nitqi ilə tanınan John F. Kennedinin nitqi ilə müqayisə edərək qeyd edib ki, Trampın nitqindəki konseptlər 2,5 dəfə daha çoxdur: D. Trampın 2017-ci il nitqində 122 konsept, J. F. Kennedinin 1961-ci ildəki nitqində isə yalnız 47 konsept mövcuddur. Bu fərq həm də istifadə olunan leksik vahidlərdə görünür. Məsələn, Trampın nitqindəki bəzi sözlər, J.F. Kennedinin nitqində yoxdur: "American flag" (Amerika bayrağı), "army" (ordu), "confidence" (özünə inam), "immigration" (miqrasiya), "labor" (iş), "worker" (işçi), "to rob" (soymaq), "welfare" (sosial təminat) [10, s.160].

Bir tərəfdən, konseptual sahənin böyük həcmində müasir dövrün çoxsaylı problemlərinin tanındığı və yeni seçilən prezidentin bu problemləri başa düşdüyünü dinləyicilərə sübut etməyə çalışması göstərilir. Digər tərəfdən, bu xüsusiyyət, D. Trampın seçki çıxışlarını xarakterizə edən "parçalanmışlıq" və ya "dağınıqlıq" mənasına gəlir. Trampın söylədiyi fikirlərin "parçalanması" nitqinin strukturu və kompozisiyasında da əks olunur: Trampın çıxışındakı paraqrafların sayı 74, J.F. Kennedinin çıxışındakı isə 28-dir. Şübhəsiz ki, D. Tramp, dil istifadə tərzilə müasir siyasi xadimlərdən fərqlənir. Bununla yanaşı, auditoriyanın bir hissəsi, o cümlədən jurnalistlər, onu ritorikanın ustası hesab edir, digərləri isə onu kəskin tənqid edir. D. Trampın istifadə etdiyi dil və üslub texnikalarını təhlil edərək, onun fərqli qəbul edilməsinin səbəblərini araşdırmağa çalışacağıq.

D. Trampın ritorikası, xüsusilə sadə və birbaşa üslubu, geniş auditoriyaya xitab edir və onu daha çox anlaşılır edir. Bununla yanaşı, onun bəzən mübahisəli və təhrikədiçi ifadələri də vardır ki, bu da ona qarşı tənqidlərin yaranmasına səbəb olur. Trampın çox vaxt emosional və güclü dil istifadəsi, auditoriyanın hissələrinə təsir etmək məqsədini güdür. Onun dilindəki sadəlik və birbaşa ifadələr, həm də siyasi məsələlərə dair daha aydın və təsirli mövqeyini nümayiş etdirir. Bu, ona dəstək verənlər tərəfindən müsbət qiymətləndirilir, lakin bəzi tənqidçilər üçün bu, ciddiyyətin və peşəkarlığın çatışmazlığı kimi görünə bilər.

Leksik səviyyədə ən çox istifadə olunan tropa epitet, metafora, müqayisə və hiperbola daxildir; sintaktik səviyyədə isə paralelizm, inversiya və parçalanma (bir cümlənin bir neçə müstəqil hissəyə bölünməsi) müşahidə olunur; fonetik səviyyədə isə ritm və səs tonunun dəyişməsi qeyd edilir.

Leksik təkrarı ən effektiv ritorik vasitələrdən biri hesab etmək olar, çünki dəfələrlə təkrarlanan fikirin dinləyicilərin yaddaşında qalma ehtimalı daha yüksəkdir: "We are one nation and their pain is our pain. Their dreams are our dreams. And their success will be our success"; "My duty, and the sacred duty of every elected

official in this chamber, is to defend Americans – to protect their safety, their families, their communities, and their right to the American Dream” [2].

“Biz bir millətlik və onların ağrısı bizim ağrımızdır. Onların arzuları bizim arzularımızdır. Və onların uğuru bizim uğurumuz olacaq”; “Mənim və bu palatada seçilmiş hər bir vəzifəli şəxsin müqəddəs vəzifəsi amerikalıları müdafiə etməkdir – onların təhlükəsizliyini, ailələrini, icmalarını və Amerikanın Arzuları haqqını qorumaq”.

Siyasi nitqdə söz və ya söz birləşmələrinin təkrarı auditoriyaya təsir etmək və onunla manipulyasiya etmək üçün bir vasitədir. Bu fraqmentdə *"pain"* (ağrı), *"duty"* (vəzifə), *"dream"* (arzu), *"their"* (onların) sözlərinin təkrarı onların vacibliyini vurğulayır, hədəf auditoriyasında natiq ilə etibarlı münasibətlər yaradır və D. Trampın bütün vədlərini yerinə yetirmək niyyətinin ciddiliyini göstərir. Beləliklə, bu təkrarlama siyasətçinin nüfuzunu artırmağa xidmət edir.

Bir çox tədqiqatçılar qeyd edirlər ki, D. Trampın nitqi bir çox tropla zəngindir. Epitetlər, metaforalar, müqayisələr və təkrarlamalar vasitəsilə o, çıxışının emosional təsirini gücləndirir, vəziyyətlərə dair öz qiymətləndirmələrinə diqqət çəkir və beləliklə auditoriyaya manipulyativ təsir göstərir: “*And while they celebrated in our nation's capital, there was little to celebrate for struggling families all across our land*” (Ölkəmizin paytaxtında şənliklər keçirərkən, bütün ölkə boyu çətinlik çəkən ailələr üçün qeyd etməyə çox az şey vardı); “*We share one heart, one home, and one glorious destiny*” (Biz bir ürək, bir ev və bir şanlı taleh paylaşırıq); “*Now it's time for America to bind the wounds of division*” (İndi Amerikaya ayrılıq yaralarını bağlamaq vaxtıdır); “*... rusted out factories scattered like tombstones across the landscape of our nation*” (Paslanmış fabriklər ölkəmizin mənzərəsində qəbir daşları kimi yayılmışdır); “*close the deadly loopholes that have allowed MS-13, and other criminals, to break into our country*” [3] (MS-13 və digər cinayətkarların ölkəmizə daxil olmasına imkan verən ölümcül boşluqları bağlamaq).

Qeyd etmək lazımdır ki, D. Trampın ən çox istifadə etdiyi epitetlərdən biri son dövrlərdə ingilis dilində geniş yayılmış *"smart"* (ağıllı, uzaqgörən) sözü olub. D.Tramp bu sözü digər ölkələrin siyasi fəaliyyətlərini təsvir edərkən, ABŞ siyasətçilərinə nisbətən daha effektiv olan tədbirləri vurğulamaq üçün istifadə edir: “*China is smart, America is ruined*” (Çin ağıllıdır, Amerika məhv olub); “*Their leaders are much smarter than our leaders*” (Onların liderləri bizim liderlərimizdən daha çox ağıllıdır); “*We have been disrespected, mocked, and ripped off for many, many years by people who were smarter, shrewder, tougher*”[5] (Bizə illər boyu daha ağıllı, daha uzaqgörən və daha sərt insanlar tərəfindən hörmətsizlik edilmiş, lağa qoyulmuş və aldadılmışıq); “*Our leaders are stupid, our politicians are stupid, and the Mexican government is much smarter, much sharper, much more cunning*” (Bizim liderlərimiz axmaqdır, bizim siyasətçilərimiz axmaqdır və Meksika hökuməti daha çox ağıllıdır, daha çox kəskindir, daha çox hiyləgərdir). D. Tramp auditoriyaya

təsir etmək üçün tez-tez sinonimlərdən istifadə edir. Məsələn, "smart" (ağıllı), "shrewd" (uzaqqörən), "sharp" (kəskin), "tough" (sərt), "cunning" (hiyləgər) kimi sözlərlə fikrini ifadə edir və bu, xüsusi bir üslubi çalar yaradır. Lakin "smart" sözü yalnız "ağıllı" və "effektiv" mənalarına malik deyil, həm də "naqallıq" və "hiyləgərlik" kimi mənalara (konnotasiyalara) malikdir. Məsələn, "smart aleck" ifadəsi "naqallıq edən, özünə çox güvənən, hiyləgər insan" mənasını verir. Beləliklə, Trampın "Amerika hiyləgər düşmənlərlə əhatə olunub" fikrini ifadə etdiyini deyə bilərik. D. Tramp öz nitqində tez-tez "stupid" (axmaq, gülünc) sözündən istifadə edir və bu sözü "smart" (ağıllı) sözünün əksinə qoyur. Bu yolla, o, lügət vasitəsilə yaradılan antiteza üsulunu tətbiq edərək, əvvəlki administrasiyanın siyasətinə mənfi münasibət, yeni administrasiyaya isə müsbət münasibət formalaşdırır. Bu da bir növ manipulyasiya üsuludur: "Washington flourished, but the people did not share in its wealth. Politicians prospered, but the jobs left and the factories closed. The establishment protected itself, but not the citizens of our country" [4] (Vaşinqton inkişaf edirdi, amma xalq onun zənginliyindən istifadə etmirdi. Siyasətçilər irəliləyirdi, amma iş yerləri və fabriklər bağlandı. Hakimiyyət özünü qorudu, amma bizim vətəndaşlarımızı qorumağa çalışmadı); "As we strengthen friendships around the world, we are also restoring clarity about our adversaries" (Dünyada dostluqları gücləndirərkən, eyni zamanda düşmənlərimiz haqqında aydınlığı bərpa edirik).

D. Tramp, mənfi konnotasiyaya malik olan feli sinonimlərdən – *disrespect* (hörmətsizlik etmək), *mock* (lağa qoymaq), *rip off* (aldatmaq), *ruin* (məhv etmək) və s. – istifadə edərək müasir Amerikanı olduqca qaranlıq bir şəkildə təsvir edir. O, ölkənin indiki vəziyyətinə bacarıqsız siyasətçilərin səbəb olduğunu göstərir. Bu cür ifadələr, D.Trampın siyasətçilərin səhvlərini vurğulamaq və xalqın yaşadığı çətinlikləri göstərmək üçün istifadə etdiyi bir manipulyasiya üsuludur.

Həm qələbə, həm inaqurasiya nitqində, həm də digər çıxışlarında D. Tramp tez-tez "best people" (ən yaxşı insanlar) ifadəsindən istifadə edir və bu fikir sinonimlərlə təkrarlanır, bunlar ali zəka və peşəkarlığın ən yüksək ifadələrini bildirir: "the smartest guys" (ən ağıllı insanlar), "brilliant people" (möhtəşəm insanlar), "brilliant minds" (möhtəşəm beyinlər), "best negotiators" (ən yaxşı natiqlər). Məsələn:

• "I'll choose the best people for my administration" (Mən administrasiyam üçün ən yaxşı insanları seçəcəyəm).

• "I am self-funding and will hire the best people, not the biggest donors!" (Mən özümü maliyyələşdirirəm və ən böyük donör deyil, ən yaxşı insanları iş götürəcəyəm!).

• "I know the smartest guys on Wall Street. I know our best negotiators" (Mən Wall Street-dəki ən ağıllı insanları tanıyıram. Bizim ən yaxşı natiqləri tanıyıram).

• *"We should be using our brilliant people, our most brilliant minds to figure a way that ISIS cannot use the Internet" [6] (Bizim möhtəşəm insanlarımızı, ən möhtəşəm beyinlərimizi istifadə etməliyik ki, İŞİD internetdən istifadə edə bilməsin).*

Ümumiyyətlə, ABŞ prezidentinin nitqi çox emosionaldır, o, həm müsbət, həm də mənfi konnotasiyalı superlativ (üstünlük dərəcəli) sifətləri tez-tez istifadə edir. Özünü prezident kimi təqdim edərkən, o, seçicilərinə *"the best jobs President that God ever created" (Tanrının yaratdığı ən yaxşı prezident)* olacağına söz verir.

Hələ ABŞ prezidenti olmamışdan əvvəl, Tramp 1987-ci ildə *"The Art of the Deal"* adlı kitabında danışığında hiperbolaların istifadəsinin hər zaman uyğun olduğunu və heç vaxt artıq olmadığını qeyd edib. O, insanların şişirtmələri bəyəndiyini vurğulayaraq deyib: *"Bir az hiperbola heç vaxt zərər vermir. İnsanlar istəyir ki, nəşə ən böyük, ən yaxşı və ən möhtəşəm olsun. Mən buna 'doğru hiperbola' deyirəm. Bu, sadə bir şişirtmə formasıdır və çox təsirli bir təşviqat üsuludur"* [5].

Seçki zamanı öz nitqlərində, siyasi müzakirələrdə və müsahibələrdə D.Tramp hiperboladan fəal şəkildə istifadə edir. O, həm ABŞ ilə Meksika arasında divarın tikilməsi, həm global istiləşmə, həm də radikal İslam terrorizminin aradan qaldırılması kimi məsələlər haqqında danışarkən aşağıdakı ifadələrdən istifadə edir:

• *"Dishonest media does not report that any money spent on building the Great Wall (for sake of speed), will be paid back by Mexico later!" (Yalançı media, Böyük Divarın tikilməsinə xərclənən hər hansı bir pulun (tezlik üçün) sonra Meksika tərəfindən geri ödənəcəyini bildirmir!)*

• *"The concept of global warming was created by and for the Chinese in order to make U.S. manufacturing non-competitive" (Global istiləşmə konsepti, ABŞ istehsalını rəqabətsiz etmək məqsədilə Çinlilər tərəfindən yaradılıb və onların xeyrinədir)*

• *"We will reinforce old alliances and form new ones, and unite the civilized world against radical Islamic terrorism, which we will eradicate completely from the face of the Earth" [4] (Biz köhnə ittifaqları gücləndirəcək, yeni ittifaqlar quracaq və müasir dünyanı radikal İslam terrorizminə qarşı birləşdirəcəyik, ki, onu yer üzündən tamamilə siləcəyik).*

Sintaksis səviyyəsində Trampın nitqində parsellasiya üsulunun xüsusi rolu var. Bu üsul, cümlələrin kiçik hissələrə bölünməsi ilə vurğu yaratmaq məqsədini güdür. Aşağıdakı nümunələrdə bu üsul açıq şəkildə istifadə edilib:

• *"I always win. Knock on wood. I win. It's what I do. I beat people. I win." (Mən hər zaman qalib gəlirəm. Göz dəyməsin. Mən qalib gəlirəm. Bu, mənim etdiyim şeydir. Mən insanları məğlub edirəm. Mən qalib gəlirəm.)*

• *"They're bringing drugs. They're bringing crime. They're rapists." (Onlar narkotik gətirirlər. Onlar cinayətlər gətirirlər. Onlar zorakılardır.)*

• *"We're not talking about isolation, we're talking about security. We're not talking about religion, we're talking about security. Our country is out of control." [7] (Biz*

izolyasiya haqqında danışırıq, biz təhlükəsizlik haqqında danışırıq. Biz din haqqında danışırıq, biz təhlükəsizlik haqqında danışırıq. Bizim ölkəmiz nəzarətdən çıxıb.)

Bu üsul, auditoriyanın diqqətini cəmləşdirir və nitqin emosional təsirini artırır, hər bir fraza ayrı-ayrı vurğu edərək əsas ideyanı daha güclü şəkildə çatdırır.

Bu nümunələr göstərir ki, Trampın nitqində parsellasiya üsulu çox vaxt digər sintaktik ritorik üsullarla müşayiət olunur: *təkrarlama (I win)*, *paralelizm (They're bringing...)*, *antiteza (We're not talking about... we're talking about)*, həmçinin sintaktik paralelizmə əsaslanan digər üsullar.

Nəticə

Donald Trumpın qələvə və inaqurasiya nitqi, tədqiqatçılar tərəfindən düzgün şəkildə qurulmuş və strateji olaraq hazırlanmış bir nitq kimi qiymətləndirilir. Nitq, xüsusilə D.Trumpın seçicilərinə yönəldilmişdi. Bu seçicilər Amerikada yaşayan, təhsil səviyyəsi nisbətən aşağı olan və ənənəvi, konservativ dəyərlərə sahib şəxslərdən ibarət idi. Trumpın inaqurasiya nitqinin əsas məqsədi, əhali arasında özünü zəif hiss edən və əvvəlki administrasiyaların siyasətlərinə qarşı məyus olmuş şəxslərə bir ümid vermək və onların səslərini eşitmək idi. Bu nitq, xüsusilə aşağı və orta gəlirli işçi təbəqəsinin problemlərini, onların gündəlik həyatlarında hiss etdikləri çətinlikləri, məsələn, işsizlik, iqtisadi bərabərsizlik və ətraf mühitin dəyişməsi kimi məsələləri vurğulayır. D.Trumpın inaqurasiya nitqi, əsasən, seçicilərinə öz mövqeyini birbaşa və açıq şəkildə çatdırmağa yönəlmişdi. O, hər hansı bir siyasi müxalifət və ya daha geniş auditoriya ilə əlaqə qurmaqdan daha çox, konkret olaraq öz tərəfdarlarına mesaj göndərməyi seçdi. Bu da onun siyasi və sosial mühiti daha çox "bizə qarşı onlar" şəklində formalaşdırmasına səbəb oldu.

Ədəbiyyat

1. Donald Trump's The Inaugural Address, on January, 20, 2025 <https://www.whitehouse.gov/remarks/2025/01/the-inaugural-address/>
2. Donald Trump's Victory Speech. 20.01.2025 // The New York Times. – Mode of access: <https://www.nytimes.com/us/politics/trump-speech-transcript.html>
3. President Donald Trump's address to Congress, on March 4, 2025 <https://www.youtube.com/watch?v=tAozPJHHmaU>
4. Trump holds 'victory rally' in D.C. one day before his inauguration 19.01.2025 // <https://www.pbs.org/newshour/politics/watch-live-trump-speaks-at-victory-rally-in-d-c-one-day-before-his-inauguration>
5. The Second Inauguration speech of the President Donald Trump – 2025 <https://www.youtube.com/watch?v=IFvLorAL5-8>
6. Trump State of the Union 2018 transcript // Politico.com. – Mode of access: <https://www.politico.com/story/2018/01/30/trump-state-of-the-union-2018-transcript-full-text-379363>

7. Акинина П.С. Самопрезентация президента США: Тематико-идеологические тенденции инаугурационной речи Дональда Трампа // Филол. науки. Вопр. теории и практики. Тамбов: Грамота. 2019. Том 12. Выпуск 5. – с. 275–279.
8. Акинина П.С. Черты языкового портрета: (На материале инаугурационных выступлений Барака Обамы и Дональда Трампа) // Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2019. Т. 12. Вып. 1. – с. 30-45.
9. Битянова М.Р. Социальная психология: Наука, практика и образ мыслей: учеб. пособие. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001. – 576 с.
10. Шпетный К.И. Когнитивные и лингвостилистические параметры инаугурационного дискурса президентов США Дональда Джона Трампа и Джона Фитцджеральда Кеннеди // Вестник МГЛУ. Гуманитарные науки. 2019. № 2. – с. 160–171.

Parvana Aghazadeh

**FUNCTIONAL AND LINGUISTIC FEATURES OF THE VICTORY
AND INAUGURAL SPEECHES OF THE U.S. PRESIDENT DONALD
TRUMP**

Summary

The article provides a detailed analysis of the impact of the stylistic devices used by Donald Trump in his inaugural speech on the audience. Among the most frequently used stylistic devices in his speech are repetitions and syntactic parallelism. These devices help Trump emphasize ideas that align with traditional American values and ways of thinking.

Through the lexical devices used in his speech, Donald Trump attempts to present the political course of the past in a negative light while emphasizing the positive aspects of his own and future policies. This approach plays a crucial role in establishing a connection with the audience and influencing them. The overall structure of the speech also helps Trump achieve his goal: by criticizing the mistakes of past periods, he proposes positive changes and future successes. Furthermore, the analysis highlights the effective use of political language in Donald Trump's speech, as well as his rejection of political correctness and the application of the principle of "calling things by their true names." This contributes to strengthening his unique style and his relationship with the audience. This approach sparks heated debates among both his supporters and critics due to his distinctive, bold, and sometimes controversial language. In conclusion, the analysis of Donald Trump's speech shows that the stylistic devices and linguistic elements used in the speech serve the purpose of presenting his policies to the audience while also creating a positive impact. These devices are also intended to showcase his image and political leadership abilities.

Keywords: lexical features, victory speech, inaugural speech, stylistic devices, verbalization of values.

Парвана Агазаде

**ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ И ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ
ПОБЕДНЫХ И ИНАУГУРАЦИОННЫХ РЕЧЕЙ ПРЕЗИДЕНТА США
ДОНАЛЬДА ТРАМПА**

Резюме

В статье подробно анализируется влияние стилистических средств, используемых Дональдом Трампом в его инаугурационной речи, на аудиторию. Среди наиболее часто используемых стилистических средств выделяются повторения и синтаксический параллелизм. Эти средства способствуют тому, что Дональд Трамп выдвигает идеи, соответствующие традиционным американским ценностям и мировоззрению.

С помощью лексических средств в своей речи Дональд Трамп негативно представляет политический курс прошлого, одновременно подчеркивая положительные аспекты своей политики и будущих шагов. Этот прием играет важную роль в установлении связи с аудиторией и влияния на нее. Общая структура речи также способствует достижению цели Трампа: критикуя ошибки предыдущих периодов, он предлагает позитивные изменения и успехи в будущем.

Кроме того, в анализе подчеркивается эффективное использование политического языка в речи Дональда Трампа, а также его отказ от политкорректности и применение принципа "называть вещи своими именами". Это способствует укреплению его уникального стиля и отношений с аудиторией. Такой подход вызывает горячие дебаты среди сторонников и критиков его отличительного, свободного и порой спорного языка.

В заключение, анализ речи Дональда Трампа показывает, что стилистические средства и лингвистические элементы, используемые в речи, служат для представления его политики аудитории, а также для создания положительного воздействия. Эти средства также предназначены для демонстрации его имиджа и лидерских качеств.

Ключевые слова: лексические особенности, речь победы, инаугурационная речь, стилистические средства, вербализация ценностей

Rəyçi: filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Aynur Ağazadə